

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus — Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus säännöistä, jotka koskevat yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista seitsemännen puiteohjelman toimiin sekä tutkimustulosten levittämistä (2007—2013)”

KOM(2005) 705 lopullinen — 2005/0277 COD

(2006/C 309/08)

Neuvosto päätti 1. maaliskuuta 2006 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 167 artiklan ja 172 artiklan kohdan 2 nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellämainitusta aiheesta:

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 31. toukokuuta 2006. Esittelijä oli Gerd **Wolf**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 5.—6. heinäkuuta 2006 pitämässään 428. täysistunnossa (heinäkuun 5. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 152 ääntä puolesta ja 1 vastaan 3:n pidettyessä äänestämistä.

1. Tiivistelmä

1.1 Komission ehdotus koskee vaatimuksia, sääntöjä ja menettelyjä, joiden mukaisesti yritykset, yliopistot, tutkimuskeskukset ja muut oikeussubjektit voivat saada tukea seitsemäntestä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelmasta.

1.2 ETSK on pääosin tyytyväinen ehdotettuun säännöstöön ja katsoo, että se tuo parannuksia nykytilanteeseen ja tarjoaa mahdollisuuden yksinkertaistaa hallintomenettelyjä huomattavasti. Yksinkertaistamistavoitteen saavuttamiseksi komitea suosittaa, että komissio kiinnittää myös suunnitteilla olevien sisäisten soveltamissääntöjensä yhteydessä huomiota esimerkiksi noudatettavien kriteerien yhtenäistämiseen ja johdonmukaiseen soveltamiseen.

1.3 Koska komission sisäiset soveltamissäännöt eivät ole vielä valmiit, tiettyjä ehdotetun säännöstöön vaikutuksia on tässä vaiheessa mahdotonta arvioida. Tällaisissa tapauksissa (esimerkiksi lisäkustannusten korvaaminen) komitea suosittaa nykyisten sääntöjen säilyttämistä ainakin toistaiseksi, jotta asianomaisten tuensaajien asemaa ei huononnetta.

1.4 ETSK suhtautuu myönteisesti uusiin rahoitustuen enimmäismääriin, jotka on määritetty toimittain ja tuensaajaryhmittäin. Komitea on tyytyväinen erityisesti siihen, että säännös parantaa pk-yrityksille suunnattavaa tukea.

1.5 Komitea suosittaa, että kaikkia tutkimuslaitoksia, jotka saavat perusrahoituksensa julkisista varoista, kohdellaan oikeusmuodosta riippumatta yhdenvertaisesti.

1.6 Komitea suosittaa niin ikään, että sopimuspuolten annetaan tulevaisuudessa sekä muotoilla sopimuksensa että valita haluamansa välineet nykyistä vapaammin. Tämä koskee erityisesti käyttöoikeuksia sopimuspuolten tulosaineistoon (*foreground*) tai tausta-aineistoon (*background*). Maksuttomien käyttöoikeuksien myöntämisen tulisi kyllä olla mahdollista, mutta sitä ei pitäisi säätää pakolliseksi, kuten ehdotuksessa tietyissä tapauksissa esitetään.

1.7 Tarkempia huomioita esitetään jäljempänä kohdassa 4.

2. Johdanto

2.1 Komissio määritteli seitsemättä TTK-puiteohjelmaa (2007–2013) koskevassa ehdotuksessaan ⁽¹⁾ tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin tukemiseksi suunnitellun toiminnan tavoitteet, sisällön, aihealueet ja määrärahat. Komitea on jo antanut lausuntoja ⁽²⁾ sekä kyseisestä ehdotuksesta että komission tekemistä valmistelevista ja täydentävistä ehdotuksista, erityisesti niin sanotuista erityisohjelmista ⁽³⁾.

2.2 Tässä lausunnossa käsiteltävä komission ehdotus koskee nyt niitä vaatimuksia, sääntöjä ja menettelyjä, joiden mukaisesti yritykset, yliopistot, tutkimuskeskukset ja muut oikeussubjektit voivat osallistua seitsemänteen puiteohjelmaan eli saada ohjelmasta tukea.

2.3 Ehdotuksen keskeisiä näkökohtia on komission aikomus yksinkertaistaa tutkimuksen tukemiseen liittyviä hallinnollisia menettelyjä. ETSK on suhtautunut aikomukseen myönteisesti ja tukenut sitä jo aiemmissa lausunnoissaan ja suosittanut toistuvasti, että hallintomenettelyjä yksinkertaistetaan ja niihin liittyviä rasitteita vähennetään eurooppalaisten tutkimusohjelmien tehostamiseksi. ”Nykyiset haku- ja lupamenettelyt edellyttävät liian paljon työtä ja kustannuksia, mistä aiheutuu ongelmia tieteen ja teollisuuden toimijoille. Eurooppalaiseen tutkimusohjelmaan osallistumisen sekä hakuprosessin vaatiman riskinoton on oltava osallistujille kannattavaa. Tämä koskee etenkin pieniä toimijoita, kuten pk-yrityksiä tai korkeakoulujen ja tutkimuskeskusten pieniä tutkimusryhmiä.” ⁽⁴⁾ Ehdotettujen osallistumissääntöjen on siis komission tavoitteen mukaisesti tarkoitus johtaa nimenomaan menettelyjen yksinkertaistamiseen.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119 lopullinen.

⁽²⁾ KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444 ja 445 lopullinen.

⁽³⁾ EUVL C 65, 17.3.2006 ja CESE 583/2006.

⁽⁴⁾ EUVL C 65, 17.3.2006.

2.4 Näin ollen komission ehdotuksessa on kyse keskeisestä säännöstöstä, jota soveltamalla yhteisön tutkimus- ja kehittämistoimintaan (seitsemänteen puiteohjelmaan) suuntaamat varat voidaan käyttää mahdollisimman tehokkaasti, tuottavasti ja tarkoituksenmukaisesti.

2.5 Yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista koskevien sääntöjen on tarkoitus muodostaa yhtenäinen ja selkeä kehys, jonka avulla voidaan varmistaa, että seitsemäs puiteohjelma toteutetaan tehokkaasti ja että se on helposti kaikkien osallistujien hyödynnettävissä. Tällä tavoin pyritään tuemaan monia erilaisia yrityksiä, tutkimuskeskuksia ja yliopistoja ja antamaan myös yhteisön syrjäisimpien alueiden toimijoille mahdollisuus osallistua ohjelmaan.

3. Komission asiakirjan sisältö

3.1 Komission ehdottamat seitsemännen puiteohjelman osallistumissäännöt rakentuvat kuudennessa puiteohjelmassa vahvistetuille periaatteille, ja niiden avulla pyritään toteuttamaan monia yksinkertaistamiseen liittyviä osatekijöitä. Seuraavassa esitetään lyhyt tiivistelmä ehdotuksen keskeisistä näkökohdista.

3.2 Komission ehdotuksen sisältö on seuraava: johdanto-säännökset, epäsuoria toimia koskevat osallistumisehdot ja menettelyt, yhteisön rahoitustuki, tutkimustulosten levittämistä ja käyttöä koskevat säännöt, tausta-aineiston ja tulosaineiston käyttöoikeudet sekä Euroopan investointipankki.

3.3 Epäsuoria toimia koskevat osallistumisehdot

3.3.1 Epäsuorassa toimessa on oltava osallistujina vähintään kolme oikeussubjektia, joista jokainen on sijoittautunut jäsenvaltioon tai assosioituneeseen maahan ja joista mitkään kaksi eivät ole sijoittautuneet samaan jäsenvaltioon tai assosioituneeseen maahan.

3.3.2 Koordinointi- ja tukitoimissa sekä tutkijoiden koulutusta ja urakehitystä tukevilla toimilla vähimmäisehtona on yksi osallistuva oikeussubjektia.

3.3.3 Epäsuorissa toimissa, joilla tuetaan Euroopan tiede- ja teknologian tutkimuskeskusten puiteissa rahoitettavia tieteen eturintamassa toteutettavia tutkimushankkeita, vähimmäisehtona on yksi osallistuva oikeussubjektia, joka on sijoittautunut jäsenvaltioon tai assosioituneeseen maahan.

3.4 Yhteisön rahoitustuki

3.4.1 Yhteisön rahoitustuen osuus tutkimus- ja teknologian kehittämistoimissa voi olla enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

3.4.1.1 Julkisyhteisöille, keski- tai korkea-asteen oppilaitoksille, tutkimusorganisaatioille⁽⁵⁾ ja pk-yrityksille myönnettävän yhteisön rahoitustuen osuus voi vastaavissa toimissa kuitenkin olla enintään 75 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

3.4.2 Yhteisön rahoitustuen osuus demonstrointitoimissa voi olla enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

⁽⁵⁾ Käsite "tutkimusorganisaatio" määritellään ehdotetun asetuksen 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa. Ehdotuksessa käytetään paikoitellen kuitenkin myös synonyymisiä ilmauksia "tutkimuslaitos" ja "tutkimuskeskus".

3.4.3 Yhteisön rahoitustuen osuus tieteen eturintaman tutkimustoimissa, koordinointi- ja tukitoimissa sekä tutkijoiden koulutusta ja urakehitystä tukevilla toimilla voi olla enintään 100 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

3.4.4 Yhteisön rahoitustuen osuus hallintoa ja tilintarkastuslausuntoja sekä ehdotetun asetuksen 33 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan kuulumattomia muita toimintoja varten voi olla enintään 100 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

3.4.5 Huippuosaamisen verkostoille ehdotetaan myönnettäväksi tietty kokonaisavustus. Osallistumissääntöjen mukaan kyse on kiinteästä kokonaissummasta, joka lasketaan huippuosaamisen verkostoon osallistuvien tutkijoiden määrän ja toimen keston perusteella.

3.5 Muita sääntöjä

— Osallistumissäännöissä säädetään ehdotuspyyntöjen julkaisemisessa sovellettavista menettelyistä, ehdotuspyyntöjä koskevista poikkeuksista ja ehdotusten jättämisestä, arviointia ja valintaa sekä avustuksen myöntämistä koskevista menettelyistä.

— Aikaisempien puiteohjelmien yhteydessä kehitetty arviointimenettely säilyy pääpiirteissään ennallaan. Komissio laatii vakioavustussopimuksen, jossa määritellään osallistujien oikeudet ja velvoitteet suhteessa muihin osallistujiin ja Euroopan yhteisöön.

— Komissio ehdottaa yhteisön rahoitustukea varten kolmea eri avustusmuotoa: tukikelpoisten kustannusten mukaan maksettavia korvauksia, kokonaissummia sekä kiinteänä osuutena maksettavaa rahoitusta. Tieteen eturintamassa toteutettavien tutkimustoimien osalta Euroopan tutkimusneuvoston tieteellinen neuvosto ehdottaa sopivia tukimuotoja.

3.6 Tulosten levittämisen, käytön ja käyttöoikeuksien (tausta- ja tulosaineiston omistus, suoja, julkaiseminen, levittäminen, käyttö ja käyttöoikeudet) osalta tavoitteena on turvata mahdollisimman suuri jatkuvuus. Muutosten tarkoituksena on antaa osanottajille entistä enemmän joustovaraa hankkeiden toteutuksessa. Mahdollisuus jättää tausta-aineistoa sopimusten ulkopuolelle ja asettaa ehtoja, jotka eivät sisälly osallistumissääntöihin, on edelleen olemassa. Lisäksi tulosten levittämistä ja julkaisemista koskevia säännöksiä on yhtenäistetty entisestään.

3.7 Kuten jo kuudennessa puiteohjelmassakin, konsortion jäsenet ovat vastuussa siitä, että konsortio suorittaa kokonaissuudessaan kaikki sille määrätyt tehtävät, vaikka jokin jäsenistä ei omia tehtäviään suorittaisikaan. Useimmissa kuudennessa puiteohjelman toimissa sovelletusta taloudellisen yhteisvastuun periaatteesta on kuitenkin tarkoitus luopua. Mikäli eurooppalaiseen tutkimusrahoitukseen arvioidaan liittyvän merkittäviä riskejä yhteisön talousarvion kannalta, voidaan ottaa käyttöön järjestely taloudellisten riskien kattamiseksi siltä varalta, että osallistujat eivät maksa takaisin yhteisölle kuuluvia saatavia. Näin ollen pankkitakuita pyydetään enää vain sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa ennakkomaksujen osuus on yli 80 prosenttia rahoitustuesta.

4. Komitean huomioita

4.1 Yksinkertaistaminen. ETSK tukee ehdotuksessa asetettua erittäin tärkeää tavoitetta yksinkertaistaa kaikkia niitä menettelyjä, joita komissio on tähän saakka soveltanut tai edellyttänyt TTK-toimijoiden soveltavan. Komitean esittämät lisähuomiot on tarkoitettu rakentavaksi panokseksi yksinkertaistamiseen. Komitea tietää, ettei tavoitteen saavuttaminen ole helppoa yleisten varainhoitosäännösten ja komiteankin tukeman avoimuusvaatimuksen vuoksi. Olisi erittäin suotavaa kokeilla oikeudellisten mahdollisuuksien rajoissa vieläkin yksinkertaisempia hallintomenettelyjä tiettyjen pilottihankkeiden yhteydessä. Kokeilusta saaduista kokemuksista voisi olla apua tulevia toimia koskevassa päätöksenteossa.

4.1.1 Parannukset. ETSK antaa tunnustusta komission ponnisteluille, joiden tavoitteena on saada aikaan parannuksia ja taata tutkimustoiminnalle paras mahdollinen yhteisön tuki. Komitea katsookin ehdotuksen monilta osin parantavan nykyisiä menettelytapoja, esimerkiksi kustannusten korvaamista (30 ja 31 artikla) ja avustusmuotoja sekä avustus- ja muita sopimuksia ja nimeämiskirjeitä (18 ja 19 artikla) — viimeksi mainittuja tosin vain siinä tapauksessa, että myös maksu- ja ennen kaikkea raportointimenettelyjä yksinkertaistetaan. Komitea viittaa tässä yhteydessä aiemmin antamaansa yksinkertaistamis-suositukseen ⁽⁶⁾, jonka mukaan komission edellyttämät menettelyt tulee sovittaa yhteen muiden tuenantajien tai valvontaelinten soveltamien menettelyjen kanssa myös sisällöllisesti ja aikataulullisesti. ⁽⁷⁾

4.1.2 Yhtenäistäminen. Yksinkertaistamistavoitteen saavuttamista edistävät lisäksi komission soveltamien tai edellyttämien menettelyjen (esimerkiksi kustannusten ja toimintaedellytysten arvioinnin) yhtenäistämiseen tähtäävät toimet. Komitea voi yhtyä tähän näkemykseen täysin, kun otetaan huomioon, että tällä tavoin edistetään yhteisön sisämarkkinoita ja parannetaan oikeusvarmuutta. ⁽⁸⁾ Täydellinen yhtenäistäminen ei valitettavasti onnistu ennen kuin eri jäsenvaltioissa toimivat erilaiset tuensaajat, esimerkiksi yliopistot, alkavat soveltaa yhtenäistä tai samankaltaista tilitysjärjestelmää.

4.2 Muut säännöt ja toimet. Yksinkertaistaminen ja yhtenäistäminen edellyttävät komissiolta kuitenkin vielä **muitakin toimia**, jotka komissio on käsillä olevassa ehdotuksessa vasta ilmoittanut toteuttavansa. Esimerkkinä mainittakoon ehdotetun asetuksen 16 artiklan 4 kohta: ”Komissio laatii ja julkaisee säännöt, joita soveltaen voidaan todentaa yhdenmukaisesti epäsuorien toimien osallistujien olemassaolo ja oikeudellinen asema sekä niiden taloudelliset toimintaedellytykset.” Koska nämä säännöt, jäljempänä ”komission sisäiset soveltamis-säännöt”, eivät ole vielä valmiit, niistä riippuvaisten komission ehdotusten vaikutuksia on muutamissa tapauksissa mahdotonta arvioida.

⁽⁶⁾ EUVL C 110, 30.4.2004.
EUVL C 157, 28.6.2005.
EUVL C 65, 17.3.2006.

⁽⁷⁾ EUVL C 157, 28.6.2005: **Päällekkäisten tai rinnakkaisten rakenteiden välttäminen.**

⁽⁸⁾ Olisi jopa suotavaa mennä käsillä olevaa komission ehdotusta pidemmälle ja yhtenäistää kaikkien yhteisön tukitoimien, myös kilpailukykyä ja innovointia koskevan ohjelman ja rakennerahastotoimien maksumenettelyt.

4.2.1 Yhtenäinen tulkinta ja yhtenäiset kriteerit. Komitea odottaa komission huolehtivan siitä, että sisäisiä soveltamis-sääntöjä, erityisesti hankkeita koskevia oikeudellisia ja taloudellisia sääntöjä, tulkitaan yhdenmukaisesti kaikissa asianomaisissa komission yksiköissä. Tällä tavoin varmistetaan, että soveltamis-säännöt ovat tärkeä askel yksinkertaistamisen ja yhtenäistämisen suuntaan ja että ne eivät merkitse TTK-toimijoiden kannalta huononnusta nykyisiin menettelyihin verrattuna. Yleisesti ottaen komitea suosittaa, että käsillä olevan komission ehdotuksen tulkinnanvaraisia kohtia täsmennetään komission sisäisten soveltamis-sääntöjen avulla oikeusvarmuuden parantamiseksi.

4.2.2 Tukitoimet. Komission jo tarjoamien tai ehdottamien **tukipalveluiden ja selvityskeskusten** on määrä varmistaa, että komission yksiköiden antamat tiedot ovat johdonmukaisia ja yhtenäisiä. Komitea pitää tätä tärkeänä ja hyödyllisenä. Vastaavasti tulisi kuitenkin huolehtia myös siitä, että komission sisäiset menettelyt sekä **hankkeista vastaavien virkamiesten** esittämät vaatimukset ja tekemät päätökset noudattavat yhtenäistä linjaa.

4.2.3 Raportointi. Hyvin perusteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta on vältettävä sitä, että hankkeista vastaavat virkamiehet vaativat säädettyjen kertomusten lisäksi ylimääräisiä välikertomuksia tai että samat tiedot on esitettävä eri muodossa useissa eri kertomuksissa ⁽⁹⁾ Näin ollen on tärkeää yhtenäistää raportointivaatimuksia, sillä kyse on sisällöstä eikä muotoiseikoista.

4.2.4 Väliarvio (Midterm Assessment). Komitea suosittaa lisäksi, että sekä seitsemänestä puiteohjelmasta että osallistumissäännöistä laaditaan seitsenvuotisen ohjelmakauden puolivälissä väliarvio, jotta säännöksiin voidaan tarvittaessa tehdä mukautuksia.

4.2.5 Hankkeista vastaavat komission virkamiehet. Yksinkertaistamisen, yhtenäistämisen ja yleensäkin tehokkaiden hallintomenettelyjen keskeisiä edellytyksiä on se, että hankkeista vastaavilla virkamiehillä on syvällistä alan asiantuntemusta ja tietoa hankkeeseen osallistuvista toimijoista. Tämä on tärkeää myös tarvittavan jatkuvuuden kannalta (ks. seuraava kohta). Ei siis riitä, että hankkeista vastaavat virkamiehet keskittyvät pelkästään hallinnollisiin tehtäviin tuntematta perusteellisesti kyseistä alaa ja toimintaympäristöä. Komitea muistuttaa antaneensa useaan otteeseen suosituksia ⁽¹⁰⁾ asiasta ⁽¹¹⁾.

4.3 Jatkuvuus. Koska jokainen uusi säännös rikkoo jatkuvuuden ja aiheuttaa ylimääräistä (alku)kankeutta ja vaivaa, on harkittava tarkoin, tuovatko komission ehdottamat muutokset todella niin tuntuja parannuksia, että haitat jäävät niihin verrattuna mitättömän pieniksi, vai onko nykyiset säännökset syytä säilyttää. Komitea tiedostaa, että komission ehdotuksessa pyritään säilyttämään monia hyväksi osoittautuneita sääntöjä.

⁽⁹⁾ Katso myös molemmat edelliset alaviitteet.

⁽¹⁰⁾ Esimerkiksi kohta 9.8.4, EYVL C 204, 18.7.2000.

⁽¹¹⁾ Ks. alaviite 6.

Muutamien muutosehdotusten osalta ei kuitenkaan ole selvää, voidaanko niiden avulla todella saada aikaan parannuksia nykyisiin sääntöihin nähden. Komitea suosittelee, että näissä tapauksissa etusijalle asetetaan jatkuvuus.

4.4 Yhteisön rahoitustuki — kustannusten korvaaminen ja avustumuodot. Komitea katsoo, että yhteisön rahoitustukea koskevat komission ehdotukset merkitsevät pitkälti parannusta nykytilanteeseen, ja antaa niille tukensa sillä edellytyksellä, että avoimeksi jääneet kysymykset saadaan ratkaistua tyydyttävästi (ks. esimerkiksi kohta 4.5).

4.4.1 Pk-yritykset. ETSK on tyytyväinen erityisesti siihen, että esimerkiksi pk-yrityksille⁽¹²⁾ suunnatun tuen enimmäismäärää nostetaan 50:stä 75 prosenttiin (33 artiklan 1 kohdan toinen virke). Komitea katsoo tämän olevan osittain aiempien suositustensa ansiota, sillä se on kehottanut luomaan yhä enemmän ja parempia kannustimia, jotta pk-yritykset osallistuisivat seitsemänteen puiteohjelmaan aiempaa aktiivisemmin, ja tällä tavoin myös vahvistamaan pk-yritysten ja tutkimuslaitosten verkottumista.⁽¹³⁾

4.4.2 Korkeakoulut jne. ETSK on niin ikään tyytyväinen siihen, että myös julkisyhteisöille, keski- tai korkea-asteen oppilaitoksille ja tutkimusorganisaatioille suunnatun tuen enimmäismäärä on 75 prosenttia (33 artiklan 1 kohdan toinen virke). Komitea suosittelee, että 33 artiklan jäsenyyttä selkiytetään, jotta voidaan tehdä helpommin ero voittoa tavoittelevien ja yleishyödyllisten sopimuspuolten välillä.

4.4.3 Keskimääräiset henkilöstökustannukset. Komitean mielestä osallistujien mahdollisuus käyttää keskimääräisiä henkilöstökustannuksia 31 artiklan 3 kohdan a alakohdassa sovellettaessa edistää yksinkertaistamistavoitteen saavuttamista.

4.4.4 Hallintokustannukset. ETSK on, jo tarvittavan jatkuvuudenkin vuoksi, tyytyväinen myös siihen, että hallintokustannukset korvataan edelleen sataprosenttisesti. Ehdotus, jonka mukaan näihin kustannuksiin tähän asti sovelletusta 7 prosentin enimmäisosuudesta luovutaan kokonaan, vaikuttaa kuitenkin ongelmalliselta, ellei välttämättömille hallintokustannuksille muuten aseteta tiukkoja rajoja. Pitää paikkansa, että nykyinen 7 prosentin yläraja on nimenomaan tähänastisten suurten hallinto-, koordinointi- ja muiden rasitteiden vuoksi osoittautunut liian alhaiseksi ja että sitä tulee siis nostaa.

⁽¹²⁾ Sekä julkisyhteisöille, keski- tai korkea-asteen oppilaitoksille ja tutkimusorganisaatioille.

⁽¹³⁾ Komitea palauttaa tässä yhteydessä mieliin suosituksensa ottaa patenttioikeudessa uudelleen käyttöön ns. armonaika (*grace period*). Tässä yhteydessä tieteelliseen julkaisemiseen ei kuitenkaan välttämättä tarvitse liittää etuoikeutta. Ks. CESE 319/2004, kohta 2.5 ja sitä seuraavat kohdat, EUVL C 110, 30.4.2004.

Toisaalta on kuitenkin välttävää sitä, että kaikkien hallintokustannusten täysimääräinen korvaaminen johtaa tavoitteiden vastaisesti hallintotaakan paisumiseen eikä sen vähenemiseen.

4.5 Yliopistojen lisäkustannukset. Komission ehdotuksen mukaan yliopistojen ja muiden vastaavanlaisten tutkimusorganisaatioiden tähänastinen mahdollisuus saada niin sanotut lisäkustannukset (*additional cost*)⁽¹⁴⁾ korvattua sataprosenttisesti on tarkoitus poistaa. Vaikka tilalle esitetään muita kustannusmalleja, komitea pitää ehdotettua poistoa ongelmallisena. Tällaisilla organisaatioilla ei nimittäin yleensä ole käytettävissään kokonaiskustannusten (*full cost*)⁽¹⁵⁾ selvittämiseen soveltuva erittelevää kirjanpitojärjestelmää. Lisäksi tässä vaiheessa on mahdollista arvioida, johtaako komission ehdottama kiinteään maksuosuuteen perustuva vaihtoehto kenties selviin huononnuksiin, koska komission sisäisiä soveltamissääntöjä ei ole vielä laadittu (ks. edellä esitetyt huomiot). Komitea suosittelee, että jos mainitunlaisilla organisaatioilla ei ole käytössään kokonaiskustannusmallin edellyttämää järjestelmää, niihin sovelletaan edelleenkin nykyistä säännöstä, joka mahdollistaa lisäkustannusten korvaamisen sataprosenttisesti. Näin tulee tehdä ainakin siihen asti, kun on varmistettu, ettei muiden kustannusmallien⁽¹⁶⁾ käyttö merkitse huononnutta nykyiseen järjestelyyn nähden.

4.6 Tutkimusorganisaatioiden oikeusmuoto. ETSK:n mielestä tutkimusorganisaatioita, jotka saavat perusrahoituksensa valtion varoista, on kohdeltava kaikilta osin (ja kaikissa artikloissa, esimerkiksi 33 artiklan 1 kohdassa ja 38 artiklan 2 kohdassa) yhdenvertaisesti niiden oikeusmuodosta riippumatta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että julkisista varoista perusrahoituksensa saavat yksityisoikeudelliset yleishyödylliset tutkimusorganisaatiot ja tutkimuskeskukset⁽¹⁷⁾ on rinnastettava julkisoikeudellisiin organisaatioihin. Tällaisille tutkimuslaitoksille

⁽¹⁴⁾ Lisäkustannusmalli (AC): *Sopimuspuolet* laskuttavat tukikelpoiset välittömät lisäkustannukset sekä välillisten kustannusten osalta tietyn kiinteän osuuden. Kuudennessa TTK-puiteohjelmassa kiinteä osuus on 20 prosenttia kaikista välittömistä lisäkustannuksista alihankintakustannuksia lukuun ottamatta.

⁽¹⁵⁾ Kokonaiskustannusmalli (FC): *sopimuspuolet* laskuttavat tukikelpoiset välittömät ja välilliset kustannukset. Mallin erityismuoto on kiinteämääräisiin yleiskustannuksiin perustuva kokonaiskustannusmalli (FCF): *Sopimuspuolet* laskuttavat tukikelpoiset välittömät kustannukset sekä välillisten kustannusten osalta tietyn kiinteän osuuden. Kiinteä osuus on 20 prosenttia kaikista välittömistä kustannuksista alihankintakustannuksia lukuun ottamatta. Kustannusten kokonaisuusmäärä saadaan kaikissa kolmessa kustannusmallissa (FC, FCF ja AC) yksinkertaisesti laskemalla välittömät ja välilliset kustannukset yhteen.

⁽¹⁶⁾ Ehdotetun asetuksen 32 artiklassa tarkoitettujen välillisten kustannusten kattamiseksi maksettavan kiinteän osuuden vähimmäismääräksi tulisi ainakin TTK-toimissa säätää 20 prosenttia tukikelpoisista välittömistä kustannuksista alihankintakustannuksia lukuun ottamatta. Tätä säännöstä on jo kuudennessa TTK-puiteohjelmassa sovellettu lisäkustannusmallia ja kiinteämääräisiin yleiskustannuksiin perustuva kokonaiskustannusmallia käyttäviin toimijoihin, ja se tulisi säilyttää jatkuvuuden takaamiseksi ja ennen kaikkea osanottajaorganisaatioiden eri tavoin kehittyneiden kirjanpitojärjestelmien huomioon ottamiseksi.

⁽¹⁷⁾ Saksassa tällaisia tutkimusorganisaatioita ovat esimerkiksi *Helmholtz-Gemeinschaft*, *Fraunhofer-Gesellschaft*, *Leibniz-Gemeinschaft* ja *Max-Planck-Gesellschaft*. Alankomaissa esimerkiksi *The Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO)* — *Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)*.

(jäsenvaltioiden kannalta) parhaiten soveltuvan oikeusmuodon valintahan kuuluu jäsenvaltioiden lainsäädäntävaltaan, eikä se saa missään tapauksessa johtaa erilaiseen kohteluun yhteisön tutkimusrahoituksessa.

4.7 Teollis- ja tekijänoikeudet. Ehdotetuissa säännöksissä (39–43 artikla) tulisi varmistaa, ettei EU:n veronmaksajien varoin rahoitettuihin tutkimustuloksiin perustuvia teollis- ja tekijänoikeuksia voida siirtää unionin ulkopuolisissa maissa toimiville yrityksille ilman valvontaa.

4.7.1 Avoimen lähdekoodin ohjelmistot. Yleisesti ottaen ainoa mahdollisuus saada yhteisön tukemien tutkimushankkeiden yhteydessä kehitetyt ohjelmistot tällä hetkellä laajaan levitykseen ja käyttöön ja siten kehittää niiden pohjalta kaupallisia versioita tai palveluita on tarjota niitä avoimen lähdekoodin ohjelmistoina. Tämän vuoksi konsortioille tulisi jättää mahdollisimman paljon joustovaraa lisenssiehtojen määrittelyssä.

4.8 Käyttöoikeudet. Sopimuspuolten tulosaineistoa (*foreground*) ja tausta-aineistoa (*background*) koskevilla käyttöoikeuksilla (48–52 artikla) ⁽¹⁸⁾ ei tarkoiteta käyttöoikeutta jonkin osapuolen (esimerkiksi yliopiston tai tutkimuskeskuksen) kaikkean tulos- ja tausta-aineistoon, vaan ainoastaan sellaiseen aineistoon, joka perustuu yhden tai useamman yhteiseen hankkeeseen osallistuvan organisaatioyksikön tai ryhmän tekemään työhön tai suorittamiin valmisteluihin ja jota muut osallistujat tarvitsevat oman työnsä suorittamiseksi epäsuorassa toimessa. Tämän vuoksi komitea on tyytyväinen ehdotetun asetuksen 48 artiklaan, joka antaa sopimuspuolille mahdollisuuden sopia asiasta jokaisen hankkeen yhteydessä erikseen **käyttöoikeuksia koskevin luetteloin**. ⁽¹⁹⁾ Luetteloimalla vain sellaiset aineistot, joihin muille myönnetään käyttöoikeus, voidaan myös välttää paljastamasta luottamukselliseksi tarkoitettua tausta-aineiston olemassaoloa. Jotta hankkeiden käynnistäminen ei viivästyisi tarpeettomasti, olisi kuitenkin järkevää asettaa näiden sopimusten tekemiselle esimerkiksi sellainen määräaika, että käyttöoikeuksista olisi sovittava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hankkeen käynnistämisestä.

4.9 Tulos- ja tausta-aineiston maksuttomat käyttöoikeudet. ETSK suhtautuu varauksellisesti säännöksiin, jotka mahdollistavat poikkeuksetta aineiston maksuttoman käytön. Komitea suosittelee yleisesti, että hankekumppaneille jätetään mahdollisimman paljon liikkumavaraa, jotta ne voivat sopia käyttöoikeuksista parhaaksi katsomallaan tavalla. Voi

⁽¹⁸⁾ ETSK huomauttaa, että komission ehdotuksen englanninkieliseen toisintoon verrattuna vaikuttaa siltä, että saksankielisen toisinnon 50 artiklan 1 kohdassa ja 51 artiklan 1 kohdassa on käännösvirhe. Tämä lausunto pohjautuu englanninkieliseen toisintoon, jossa asia lienee oikein.

⁽¹⁹⁾ Sopimuspuolet voivat laatia luettelon kaikista niistä aineistoista tai aineiston osa-alueista, joihin myönnetään käyttöoikeus, ja/tai kaikista niistä aineistoista tai aineiston osa-alueista, joihin käyttöoikeutta EI myönnetä.

esimerkiksi olla järkevää myöntää myös TTK-toimijoille käyttöoikeudet ilman maksua.

4.9.1 Toimien toteuttamiseksi tarvittava tausta-aineisto. Komitea on periaatteessa tyytyväinen ehdotukseen, jonka mukaan TTK-toimijoiden on myönnettävä tausta-aineistoa koskevat käyttöoikeudet aina ilman maksua, jos tausta-aineistoa tarvitaan epäsuoran toimen toteuttamisessa. Tämyntyyppinen ehdoton säännös voi kuitenkin yksittäistapauksissa aiheuttaa asianomaisille toimijoille vaikeuksia. Siksi komitea suosittaa, että 50 artiklan 2 kohdan viimeistä virkettä tarkistetaan. ⁽²⁰⁾

4.9.2 Tulosaineiston käyttöä varten tarvittava tausta-aineisto. Ehdotus, jonka mukaan TTK-toimijoiden on myönnettävä tausta-aineistoa koskevat käyttöoikeudet aina maksutta, jos tausta-aineistoa tarvitaan tulosaineiston käytössä, on sen sijaan erittäin ongelmallinen. Tausta-aineisto on hankittu joko TTK-toimijoiden omin varoin tai aiempien tuenantajien taikka asianomaisen jäsenvaltion myöntämien varoin, ja näin ollen siihen liittyy tiettyjä velvoitteita ja ehtoja. ⁽²¹⁾ Jos komission ehdottamaa säännöstä alettaisiin soveltaa, vaarana olisi, että nimenomaan erittäin osaavat ja paljon taitotietopotentiaalia omaavat TTK-toimijat eivät voisi tai haluaisi osallistua ohjelmaan ja jäisivät näin ollen sen ulkopuolelle. Siksi komitea suosittaa, että 51 artiklan 5 kohta joko poistetaan kokonaan tai että sitä tarkistetaan. ⁽²²⁾

4.9.3 Tieteen eturintaman tutkimustoimet. Vaikka tieteen eturintaman tutkimuksessa on pääosin kyse perustutkimuksen T&K-toimista, komitea on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota siihen, että perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen raja on monesti ⁽²³⁾ häilyvä. Tästä syystä myös tieteen eturintaman tutkimuksessa on odotettavissa edellä mainittuja kielteisiä vaikutuksia. Tätä tulisi ehdottomasti välttää, ja asia olisi otettava säännöstössä huomioon. Siksi komitea suosittaa, että 52 artiklan 1 kohta joko poistetaan kokonaan tai että sitä tarkistetaan. ⁽²⁴⁾

⁽²⁰⁾ Ehdotetun asetuksen 50 artiklan 2 kohdan viimeinen virke voitaisiin muuttaa kuulumaan esimerkiksi seuraavasti: "However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement." ["TTK-tyon suorittajien on kuitenkin myönnettävä käyttöoikeudet tausta-aineistoon ilman maksua, elleivät kaikki osallistujat perustelluissa poikkeustapauksissa sovi toisin ennen liittymistään avustussopimukseen."]

⁽²¹⁾ Esimerkiksi Saksassa tausta-aineistoon sovelletaan mm. lakia työntekijöiden tekemistä keksinnöistä.

⁽²²⁾ Kohta voitaisiin muuttaa kuulumaan esimerkiksi seuraavasti: "RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement." ["TTK-tyon suorittajien on myönnettävä ilman maksua käyttöoikeudet tausta-aineistoon, joka tarvitaan epäsuorassa toimessa tuotetun tulosaineiston käyttöä varten, elleivät kaikki osallistujat sovi toisin ennen liittymistään avustussopimukseen."]

⁽²³⁾ Esimerkiksi mikrobiologiassa, lasertekniikassa sekä tieto- ja viestintäteknologiassa.

⁽²⁴⁾ Ehdotetun asetuksen 52 artiklan 1 kohta voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti: "In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free. Access rights to foreground for use shall be under fair and reasonable conditions or royalty-free as agreed by all participants before their accession to the grant agreement." ["Tulosaineiston käyttöoikeudet hankkeen toteuttamista varten on tieteen eturintamassa toteutettavissa tutkimustoimissa myönnettävä ilman maksua. Tulosaineiston käyttöoikeudet käyttöä varten on myönnettävä joko oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin tai kokonaan ilman maksua sen mukaan, mitä kaikki osallistujat sopivat ennen liittymistään avustussopimukseen."]

4.9.4 **Erityisryhmät.** Komission ehdotuksessa ei määritellä, mitä erityisryhmien toimilla tarkoitetaan. Erityisryhmien toimintaa ei missään tapauksessa tule sekoittaa, saati sitten rinnastaa tieteen eturintaman tutkimustoimiin.

4.10 **Mahdollisuus valita tukivälineet vapaasti.** ETSK toistaa suosituksensa, ⁽²⁵⁾ jonka mukaan hankkeita ei pidä suoralta kädeltä sitoa tiettyihin välineisiin vaan ”hakijoiden on pystyttävä sopeuttamaan välineet kulloisenkin tehtävän vaatiman hankkeen optimaaliseen rakenteeseen ja kokoon. Ainoastaan näin voidaan välttää sellaisten hankkeiden luominen, joiden koko ja rakenne ohjautuu määrättyjen välineiden eikä todellisten tieteellis-teknisten vaatimusten mukaan. Välineiden on palveltava tutkimuksen ja kehityksen edellytyksiä ja tavoitteita eikä suinkaan päinvastoin.” Näin ollen myös erityisten kohdennettujen tutkimushankkeiden (*specific targeted reseach projects*) olisi edelleen oltava käytettävissä, sillä ne ovat erittäin hyvä osallistumismuoto ennen kaikkea pk-yrityksille ja pienille tutkimusryhmille.

4.11 **Yhteisvastuuperiaatteesta luopuminen.** ETSK on tyytyväinen siihen, että taloudellisen yhteisvastuun periaatteesta on tarkoitus luopua, ja muistuttaa tuoneensa yhteisvastuuperiaatteeseen liittyvät ongelmat esiin jo kuudetta puiteohjelmaa koskeneissa suosituksissaan. ⁽²⁶⁾

4.11.1 **Riskirahasto.** ETSK tukee ehdotusta perustaa laiminlyöntien varalta riskirahasto, johon maksetaan pieni prosenttiosuus epäsuoriin toimiin tarkoitettua rahoitustuesta (*38 artiklan 1 kohta*). Olisi kuitenkin suositeltavaa, että komissio ilmoittaisi ehdotuspyynnön julkaistessaan, mille välille riskianalyysin pohjalta määritettävä prosenttiosuus asettuu. Komitea on tyytyväinen myös siihen, että riskien kattamiseksi tehtyjen pidätysten mahdollinen ylijäämä palautetaan puiteohjelmaan määrättyyn käyttötarkoitukseen sidottuna tulona.

4.11.2 **Vapautus riskien kattamiseksi tehtävistä pidätyksistä.** Komitea suosittaa kuitenkin, että riskien kattamiseksi tehtävistä pidätyksistä vapautetaan (*38 artiklan 2 kohta*) kaikki valtion varoista perusrahoituksensa saavat tutkimuslaitokset ⁽²⁷⁾ oikeusmuodosta riippumatta.

4.11.3 **Hankkeen keskeyttäminen.** ETSK kiinnittää huomiota *18 artiklan 4 kohdassa* ehdotettuun hankekumppaneiden **tekniseen yhteisvastuuseen**. Komitean mielestä myös konsortioilla on oltava mahdollisuus päättää hankkeen keskeyttämisestä siinä tapauksessa, että hankkeen jatkaminen ei tieteellis-teknisten syiden tai kohtuuttoman taloudellisen taakan vuoksi ole enää järkevää tai tarkoituksenmukaista. Ehdotetun asetuksen *18 artiklan 4 ja 5 kohtaa* tulisikin tarkistaa tältä osin.

4.12 **Ohjelmakomiteat.** Komission ehdotuksen mukaan menettelyjä pyritään nopeuttamaan siten, että ohjelmakomiteoiden ei enää tarvitse hyväksyä rahoitettavaksi ehdotettuja hankkeita. Komitean mielestä näin tulisi kuitenkin toimia vain silloin, kun komissio valitsee hankkeet asiantuntija-arvion mukaisesti. Muissa tapauksissa hankkeille olisi edelleen saatava toimivaltaisen ohjelmakomitean hyväksyntä, aivan kuten työohjelmille ja määrärahojen jaollekin. Kompromissiratkaisu voisi olla esimerkiksi se, että hankkeiden arvioinnin päätyttyä ohjelmakomitealle esitettäisiin ehdotuspyyntömenettelyn loppuunsaattamista koskeva suunnitelma (*”call implementation plan”*), jonka ohjelmakomitea käsittelee ja hyväksyisi muodollisesti. Tästä ei aiheutuisi viivästyksiä, koska ohjelmakomitean ei enää tarvitsisi päättää yksittäisistä hankkeista.

4.13 **Avustussopimukset.** Avustussopimusten kannalta keskeisessä *19 artiklan 8 kohdassa* viitataan tutkijoiden peruskirjaan ja tutkijoiden työhönoton säännöstöön. Komitea huomauttaa, että peruskirjassa on kyse pelkästään suosituksesta eikä sitä siis saa tällä tavoin saattaa sitovaksi. Lisäksi komitea muistuttaa, että vaikka se on tyytyväinen moniin peruskirjan näkökohtiin, se on myös suosittanut peruskirjan tarkistamista ⁽²⁸⁾ liian pitkälle menevien sääntöjen ja muutamien vaikeaselkoisten kriteereiden vuoksi.

4.14 **Euroopan investointipankki.** Komitea on tyytyväinen ehdotukseen (ja siihen liittyviin säännöksiin) myöntää Euroopan investointipankille avustus sellaisista lainoista aiheutuvien riskien kattamiseen, joilla tuetaan seitsemännessä puiteohjelmassa asetettujen tutkimustavoitteiden saavuttamista. Tällaisia lainoja olisi myönnettävä erityisesti demonstroiintihankkeisiin (esimerkiksi energiatutkimuksen ja turvallisuustutkimuksen alalla).

Bryssel 5. heinäkuuta 2006.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ Kohta 3.4, EUVL C 157, 28.6.2005.

⁽²⁶⁾ EYVL C 94, 18.4.2002.

⁽²⁷⁾ Ks. edellä esitetyt huomiot kaikkien sellaisten tutkimuslaitosten yhdenvertaisesta kohtelusta, jotka saavat perusrahoituksensa julkisista varoista.

⁽²⁸⁾ EUVL C 65, 17.3.2006.